

הדף היומי בבלי: מסכת בבא בתרא דף פ"א
הדף היומי בהלכה: סימן רי"א מאמצע סעיף א' וי"א' עד סעיף ג'
המוסר היומי: שם עולם פרק ה' עד 'והנה הכתוב אומר'

לוח
לימוד
יומי

מדוע חשב משה להתרות בפרעה על מכת חשך

"בא אל פרעה כי אני הכבדתי את ליבו" (י,א) רצה הקב"ה שיראו זאת המצרים.

ב. כדי שיוכלו ישראל להתבונן ברכוש המצרים, ולאחר מכן ביציאתם לשאול מהם. ברור אפוא, כי גם אם יחליט פרעה לשלוח את ישראל, עדיין מוכרחה לבוא מכת חושך, כי היא נעשתה לטובתם ולצרכם של ישראל. על כן הוקשה למשה להתרות בפרעה על שלוש המכות ובתוכן מכת חושך בשעה שידע שההתראה היא בתנאי שלא ישלח את ישראל, והלא יתכן שיחליט לשלוח את ישראל, ובכל זאת תבוא המכה. בשל כך הוצרך כאן הקב"ה לומר למשה: "כי אני הכבדתי את ליבו" וברור שהוא לא ישחרר אותם, והנך יכול להתרות בו בלב שקט.

(ומתוק האור)

דקדק הרשב"ם: מדוע בשאר המכות לא הודיע ה' יתברך למשה שחזק את לב פרעה ורק כאן מצא לנכון לעשות זאת?

בספר "דברי תענוגים" (הובאו דבריו ב"ילקוט האורים") כתב לישיב את הקושיה על פי דברי בעל הטורים ש"בא" בגימטריא שלש, כי כאן רמז הקב"ה למשה שיתרה בפרעה בפעם אחת על ג' המכות העתידות לבוא - ארבה חושך ובכורות.

והנה לקמן פרש רש"י, שאת מכת חושך הביא עליהם הקב"ה משום שני טעמים, ושניהם לטובת ישראל: א. משום הרשעים שהיו בישראל שמתו בשלושת ימי האפלה, ולא

איזו 'חביבות' נותנת למאכל דין קדימה לברכה?

כפי שלמדנו, האוכל שני מאכלים שברכתם הראשונה שווה, ושניהם אינם משבעת המינים, אך אחד מהם חביב עליו יותר מהאחר, צריך להקדימו לברכה. ונחלקו הראשונים בפירושה של 'חביבות' זו: יש אומרים שאם בדרך כלל אחד מהם חביב עליו יותר, יש להקדימו, ואף אם בשעת אכילה זו המאכל האחר חביב עליו יותר ממנו. ויש אומרים שאם הוא חפץ כעת באחד המאכלים, הוא קודם לברכה, ואף אם בדרך כלל המאכל האחר חביב עליו יותר. ולהלכה - החביב בדרך כלל, הוא הקודם לברכה, אך אם המאכל האחר חביב עליו יותר בשעת אכילה זו, יטעם תחילה מזה שחביב בדרך כלל, יאכל את זה שחביב בשעה זו, וישוב לאכול את החביב בדרך כלל. [שו"ע א-ב, משנ"ב י ר"ג, ושעה"צ ז]

אתה אוכל 'שְׁלֵה' ושקדים - על איזה מהם תברך ראשון?

האוכל פרי עץ ופרי אדמה, אשר ברכתם הראשונה אינה שווה - אם אחד מהם חביב עליו יותר הן בדרך כלל והן בשעת אכילה זו (ראה לעיל), יש להקדימו לברכה אף אם האחר הוא משבעת המינים. ואם הם שווים בחביבותם: אם אחד מהם משבעת המינים, הוא קודם; ואם שניהם אינם משבעת המינים - ולענין זה, 'שווים בחביבותם' היינו אף אם אחד מהם חביב בדרך כלל והאחר חביב בשעת אכילה זו - יש להקדים את פרי העץ, משום חשיבות ברכת 'העץ' לעומת ברכת 'האדמה'. ושתיהן ברכות אלו קודמות לברכת 'שהכל', ואף אם המאכל שברכתו 'שהכל' חביב יותר, וגם אם מקורו בשבעת המינים. [שו"ע א ר"ג, משנ"ב ט, יד, יח ו"לה, שעה"צ ט, יא ו"טז, וביה"ל ד"ה ויש; וראה עוד בשעה"צ יא]

השיטות השונות בדיני קדימה לברכה

כפי שלמדנו, בשני מאכלים שאחד מהם משבעת המינים והאחר חביב עליו יותר, אם ברכתם הראשונה שווה, יש להקדים לברכה את זה שמשבעת המינים; ואם מדובר בפרי העץ ופרי האדמה, אשר ברכתם הראשונה אינה שווה, יש להקדים לברכה את החביב. וזוהי דעת רבים מהראשונים והאחרונים, וכן פסק המשנה ברורה להלכה. אולם, לדעת הרמב"ם וראשונים רבים נוספים יש להקדים תמיד את המאכל החביב. ולאידך גיסא, לדעת ראשונים רבים אחרים, יש להקדים תמיד את המאכל משבעת המינים. ויש שסוברים שבפרי העץ ופרי האדמה אין חובה להקדים את אחד מהם, ויברך על איזה מהם שירצה. ודברי כולם מצטרפים כ'סניף' להכרעת הדין במקרים שונים. [שו"ע א-ב, משנ"ב ט, וביה"ל ד"ה ויש; וראה משנ"ב לג]

אתמול למדנו

- כאשר מונחים לפני אדם שני מאכלים וחפץ לאכול את שניהם, עליו להקדים ולברך על המאכל החשוב יותר, או החביב עליו יותר, וכפי שנלמד להלן ובימים הבאים.
- האוכל שני מאכלים שברכתם הראשונה שווה - אם אחד מהם משבעת המינים, כגון תמר ותפוח, צריך להקדים ולברך על הפרי משבעת המינים.
- האוכל שני מאכלים שברכתם שווה, ושווים בחביבותם ובחשיבותם, אך אחד מהם מזין את הגוף, והאחר אינו מזין את הגוף - יתכן שצריך להקדים את המאכל המזין ולברך עליו.

מחר נלמד

- כיצד מלמדת התורה על סדר חשיבותם של שבעת המינים?
- אחד משבעת המינים שחביב יותר מחברו - האם צריך להקדימו לברכה?
- מיץ ענבים ותמרים - איזה מהם קודם לברכה?